

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Γ' ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

24/04/2019

ΚΕΙΜΕΝΟ

Κρίση ακοινώνητης κοινωνίας

Ζητάτε την άποψή μου για τη γλώσσα μας σήμερα. Πιστεύω πως δεν μας λείπουν απόψεις και γνώμες που φωτίζουν το πρόβλημα, ούτε και προτάσεις σοβαρές και τίμιες για την αντιμετώπισή του. Ακόμα και στον εφήμερο Τύπο έχουν εμφανιστεί προκλήσεις για ουσιαστικό προβληματισμό, αλλά υπάρχουν και μελέτες ειδικά για το γλωσσικό μας πρόβλημα γραμμένες με ευσυνείδητη έγνοια και αγωνία για τον τόπο.

Δεν μας λείπουν οι απόψεις, μας λείπει η συλλογική **θέληση** και η έμπρακτη δυνατότητα να αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικά τη γλωσσική μας αφασία. Πόσοι καταλαβαίνουν ότι η έκφραση δεν είναι ρητορική; Πηγαίνετε στα λύκεια, τα παιδιά δεν κατανοούν πια ούτε τον Παπαδιαμάντη, και με δυσκολία παρακολουθούν κείμενο του Μακρυγιάννη ή του Κοσμά Αιτωλού. Κι όμως τη γλώσσα του πατρο-Κοσμά την καταλάβαιναν οι αναλφάβητοι Έλληνες της τουρκοκρατίας. Μέσα σε μια γενιά, τη γενιά των παιδιών μας, διακόπτεται η γλωσσική συνέχεια τριών χιλιάδων χρόνων.

Είναι άραγε θέμα εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων, προσανατολισμού της παιδείας; Ναι, αλλά όχι πρωταρχικά. Πρωταρχικά είναι η κρίση μιας κοινωνίας που **υποβαθμίζει** τη γλώσσα, γιατί δεν τη χρειάζεται. Η γλώσσα είναι όργανο σχέσης, έκφραση κοινωνίας. Μια κοινωνία που δεν κοινωνεί, που δεν έχει συλλογικούς στόχους, κοινά οράματα, ποια γλώσσα να μιλήσει; Περιορίζεται σε ένα στοιχειώδη κώδικα συνεννόησης και το υπόλοιπο της γλωσσικής έκφρασης εμπορευματοποιείται: γίνεται διαφήμιση, επαγγελματικό ιδίωμα, κομματική συνθηματολογία, λογοτεχνικό φτιασίδι, ιδεολογικός κομπασμός.

Γ' αυτό τραυλίζουμε. Γιατί φτιάξαμε μια κοινωνία ακοινώνητων ατόμων. Σαράντα χρόνια τώρα η ηγεσία του τόπου (όλων των πολιτικών αποχρώσεων) δεν έδωσε στο λαό όραμα ζωής άλλο από την κατανάλωση, το χρήμα, την ατομική **κατοχύρωση**. Ακόμα και η μερίδα εκείνη των αγνών Ελλήνων που στρατεύθηκε με ανιδιοτέλεια στο όραμα της δικαιοσύνης, είδε την κομματική της ηγεσία να διαστρέφει το όραμα σε ιδεολογία καλύτερης μοιρασιάς. Κανένα κόμμα δεν υποψιάστηκε ότι πέρα από την **ευζωία** υπάρχει και η ζωή με τις δικές της απαιτήσεις, απαιτήσεις για ποιότητα, για κάποιους στόχους που μπορούν να δώσουν νόημα στην καθημερινότητα του πολίτη.

Ο σημερινός νεοέλληνας δεν κοινωνεί, δεν σχετίζεται, μόνο επιτίθεται για να κερδίσει. Όποιος οδηγεί αυτοκίνητο στους ελληνικούς δρόμους, καταλαβαίνει του λόγου το ασφαλές: θωρακισμένος με προφυλακτήρα και μηχανή ο εγωκεντρισμός του νεοέλληνα επιτίθεται και ο μαθητής στους συμμαθητές του για να κερδίσει προτεραιότητα βαθμού – αφού υποτάξαμε και την εκπαίδευση (από το δημοτικό κιόλας σχολείο) στο όραμα του εμπορευματικού «πτυχίου». Το ίδιο και ο πολιτικοποιημένος φοιτητής επιτίθεται στον κομματικό αντίπαλο για χάρη της ιδεολογικής υπεροχής –

όχι για χάρη της αλήθειας και του συμφέροντος των πολλών. Έτσι η γλώσσα έχει πάψει να αναλύει, να ερμηνεύει, να «υπηρετεί» το διάλογο. Διαστρέφεται σε κώδικα επίθεσης και άμυνας, γυμνώνεται από κάθε νοηματικό πλούτο, μπλέκεται στις αμήχανες επαναλήψεις, για να καταλήξει συχνά στον κρετινισμό της βωμολοχίας που παρεμβάλλεται σε κάθε δεύτερη λέξη στο λεξιλόγιο της νεολαίας.

Χρήστος Γιανναράς (διασκευή)

Ερωτήσεις

A. Να ενημερώσετε τους συμμαθητές σας για το περιεχόμενο του κειμένου σε 100-120 λέξεις.

Βαθμολογία: 25 μονάδες

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω διαπιστώσεις, γράφοντας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη. **Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με συγκεκριμένες παραπομπές στο κείμενο.**

α. Οι σημερινοί μαθητές κατανοούν με ευχέρεια κείμενα σε καθαρεύουσα γλώσσα.

β. Την κύρια ευθύνη για τη γλωσσική μας κρίση τη φέρει το ελληνικό σχολείο.

γ. Η σημερινή χρήση της γλώσσας έχει εργαλειακό χαρακτήρα και εξυπηρετεί ιδιοτελείς σκοπούς.

δ. Η ανάπτυξη της γλώσσας εξαρτάται από το βαθμό υγιούς αλληλεπίδρασης της κοινωνίας.

ε. Η χρήση της μητρικής γλώσσας από τους Έλληνες σήμερα αντικατοπτρίζει την ατομικιστική και επιθετική νοοτροπία τους.

Βαθμολογία: 10 μονάδες

B2. Να καταγράψετε **δύο** τρόπους ανάπτυξης στην τελευταία παράγραφο του κειμένου «Ο σημερινός νεοέλληνας ... λεξιλόγιο της νεολαίας» και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Βαθμολογία: 5 μονάδες

B3. Το κείμενο που διαβάσατε ανήκει στο είδος της επιφυλλίδας. Επιβεβαιώστε το γεγονός αυτό παρουσιάζοντας 3 (τρία) χαρακτηριστικά της επιφυλλίδας, τεκμηριώνοντας την απάντησή σας με παραπομπές στο κείμενο.

Βαθμολογία: 3 μονάδες

B4. Ο συγγραφέας, προκειμένου να εκφράσει τις απόψεις του, χρησιμοποιεί συχνά το α' πληθυντικό πρόσωπο. Για ποιο λόγο καταφεύγει σε αυτή την επιλογή;

Βαθμολογία: 4 μονάδες

B5. α) Να γράψετε **3 (τρεις)** παράγωγες, απλές ή σύνθετες λέξεις από τη λέξη **γλώσσα**.

Βαθμολογία: 3 μονάδες

β) Να σχηματίσετε από **μία περίοδο λόγου** με καθεμία από τις λέξεις αυτές.

Βαθμολογία: 3 μονάδες

γ) Να γράψετε από ένα **συνώνυμο** για τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: υποβαθμίζει, ευζωία, θέληση, κατοχύρωση.

Βαθμολογία: 4 μονάδες

B6. Να αιτιολογήσετε τη χρήση του ερωτηματικού, των παρενθέσεων και των εισαγωγικών στις εξής περιπτώσεις:

Μια κοινωνία που δεν κοινωνεί, που δεν έχει συλλογικούς στόχους, κοινά οράματα, ποια γλώσσα να μιλήσει; - 3^η παράγραφος

(όλων των πολιτικών αποχρώσεων) – 4^η παράγραφος

«υπηρετεί» - 5^η παράγραφος

Βαθμολογία: 3 μονάδες

Γ. Σύμφωνα με τον συγγραφέα συχνά παρατηρείται στις μέρες μας χαμηλή ποιότητα γλωσσικής έκφρασης σε ποικίλες μορφές επικοινωνίας, προφορικής ή γραπτής. Ως μέλος της Βουλής των Εφήβων, σε γραπτή σας εισήγηση:

α) να αιτιολογήσετε το παραπάνω φαινόμενο και

β) να αναφερθείτε στην ξεχωριστή σημασία της γλωσσικής παιδείας για το άτομο και την προαγωγή του πνευματικού πολιτισμού (500–600 λέξεις).

Μονάδες 40

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!

ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΑΝ ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:

**ΒΑΦΕΙΑΔΟΥ ΕΛΣΑ
ΒΕΤΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΜΠΟΡΟΥΤΖΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑ
ΝΤΕΛΜΠΙΖΗ ΜΑΡΙΑ
ΠΑΠΠΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ**